

LAKIALOITE 45/2010 vp

Laki rikoslain muuttamisesta

Eduskunnalle

Tämä on rinnakkaislakialoite hallituksen esitykselle HE 79/2010 vp. Aloitteessa esitetään lisäyksenä hallituksen esitykseen, että rikoslakiin lisättäisiin säännökset vaikutusvallan väärinkäytön palkitsemisen ja vaikutusvallan kauppaamisen kriminalisoimisesta.

Lahjontaa koskevan Euroopan neuvoston rikosoikeudellisen yleissopimuksen 12 artiklaa koskevan varauksen mukaan Suomi ei ole säätänyt rangaistavaksi 12 artiklassa tarkoitettua toimintaa siltä osin kuin sitä ei voida pitää rangaistavana lahjusrikoksena tai rangaistavana osallisuutena sellaiseen rikokseen tai muuna rikoksena.

Sopimuksen 12 artiklassa tarkoitettua vaikutusvallan väärinkäytössä lahjonnan kohteena tai sen vaatijana on henkilö, jolla ilmoituksensa mukaan on vaikutusvaltaa sopimuksessa tarkoitettun virkamiehen tai muun sopimuksessa tarkoitettun henkilön päätöksentekoon. Vaikutusvallan kauppaajaa lahjottaisiin tai hän vaatisi lahjaa siinä tarkoituksessa, että hän vaikuttaisi päätöksentekijään epäasiallisesti. Osa artiklassa tarkoitetuista teoista on jo nyt rikoslain mukaan rangaistavia, mutta osa 12 artiklassa tarkoitetuista tekemuodoista on edelleen kriminalisoimatta. Euroopan neuvoston korruptionvastainen toimielin GRECO on suositellut Suomea harkitsemaan varaumiensa poistamista.

Viime vuosina Suomessa on paljastunut merkittäviä korruption tunnusmerkistön täyttäviä tapauksia, jotka omalta osaltaan ovat vahvistaneet kansainvälisen valvontaelimen huomiot oikeiksi kotimaisen sääntelyn aukollisuudesta. Vaiku-

tusvallan väärinkäytön kriminalisointia koskevat rangaistussäännökset tulisi lisätä rikoslakiin.

Oikeusministeriön työryhmämietinnössä 2009:16 esitettyjä, vaikutusvallan väärinkäyttöä koskevia 14 c ja 14 d §:iä on mietinnöstä annetuissa lausunnoissa kuitenkin arvosteltu epätarkkuudesta ja tulkinnanvaraisuudesta. Tässä lakialoitteessa esitetty arvostelu on pyritty ottamaan huomioon pykälien sanamuotoja tarkentamalla.

Oikeusministeriön työryhmämietinnön mukaan myös luulotellun vaikutusvallan kauppaaminen tulisi rangaistavaksi, jolloin vaikutusvaltaa kauppaava syyllistyisi rikokseen, vaikka hänellä ei olisi mahdollisuutta vaikuttaa väittämälään tavalla. Lisäksi lausunnoissa on esitetty kritiikkiä termiä "epäasiallinen vaikuttaminen" kohtaan, jota pidetään epätarkkana.

Vaikutusvallan väärinkäytön kriminalisoinnilla on tarkoitus suojata luottamusta virkamiehen ja kansanedustajan puolueettomuuteen ja riippumattomuuteen. Tässä aloitteessa epäasiallisella vaikuttamisella tarkoitetaan virkamiehen tai kansanedustajan päätöksenteon tai sen valmistelun riippumattomuuden vaarantumista. Määrittelemällä epäasiallinen vaikuttaminen riippumattomuuden vaarantamisen näkökulmasta suojattaisiin tärkeää oikeushyvää.

Lobbaamisella tarkoitetaan yleisesti toimintaa, jolla pyritään vaikuttamaan politiikan muotoutumiseen ja päätöksentekoon asiallisella tavalla. Samoin tavanomaisella vaalirahoituksella saatetaan tavoitella rahoittajan näkökulmien huomioon ottamista päätöksenteossa ja sen val-

mistelussa. Vaikutusvallan väärinkäytön kriminalisoinneilla ei ole tarkoitus puuttua hyväksyttävään lobbaamiseen tai asialliseen vaalirahoitukseen. Tämän vuoksi on korostettava, että vaikuttaminen olisi rangaistavaa ainoastaan, jos tarkoituksena olisi epäasiallinen vaikuttaminen virkamiehen tai kansanedustajan riippumattomuuteen.

Rikoslakimme ei nykyisellään kata esimerkiksi ministerin tai kansanedustajan riippumattomuuteen vaikuttamista tai siihen pyrkimistä, ellei kyse ole lahjuksen antamisesta/tarjoamisesta,

ta, virka-aseman väärinkäytöstä tai virkavelvollisuuden rikkomisesta taikka yllyttämisestä näihin rikoksiin. Riippumattomuuteen voidaan kuitenkin vaikuttaa epäsuorasti esimerkiksi vaikuttamalla ministerin tai kansanedustajan avustajiin tai lähipiiriin epäasiallisilla keinoin. Uudella kriminalisoinnilla voitaisiin puuttua tähän epätoivottuun toimintaan.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

rikoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan rikoslain (39/1889) 1 luvun 11 §:n 2 momentti, 16 luvun 14 a ja 18 § sekä 20 §:n 4 momentti, 30 luvun 7, 8 ja 13 § sekä 40 luvun 4 §, 12 §:n 4 momentti ja 14 §,

sellaisina kuin ne ovat, 1 luvun 11 §:n 2 momentti laeissa 626/1996, 650/2004, 743/2006 ja 212/2008, 16 luvun 14 a ja 18 § sekä 20 §:n 4 momentti, 30 luvun 8 § ja 40 luvun 4 §, 12 §:n 4 momentti ja 14 § laissa 604/2002 sekä 30 luvun 7 § laissa 769/1990 ja 13 § laissa 641/2009, sekä

lisätään 16 lukuun uusi 14 b, 14 c ja 14 d §, 30 lukuun uusi 7 a, 8 a, 14 ja 15 § sekä 40 lukuun uusi 4 a § seuraavasti:

1 luku

Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta

11 §
(Kuten HE)

16 luku

Rikoksista viranomaisia vastaan

14 a ja 14 b §
(Kuten HE)

14 c §

Vaikutusvallan väärinkäytän palkitseminen

Joka palkkioksi vaikutusvallan käyttämisestä henkilölle, joka ilmoittaa pystyvänsä vaikuttamaan virkamiehen päätöksentekoon tai sen valmisteluun palvelussuhteessa tai kansanedustajan päätöksentekoon tai sen valmisteluun eduskunnassa epäasiallisesti siten, että päätöksenteon tai sen valmistelun riippumattomuus vaarantuu, lupaa, tarjoaa tai antaa asianomaiselle itselleen tai toiselle tarkoitetun lahjan tai muun edun on tuomittava *vaikutusvallan väärinkäytön palkitsemisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

14 d §

Vaikutusvallan kauppaaminen

Joka ilmoittaa pystyvänsä vaikuttamaan virkamiehen päätöksentekoon tai sen valmisteluun palvelussuhteessa tai kansanedustajan päätöksentekoon tai sen valmisteluun eduskunnassa epäasiallisesti siten, että päätöksenteon tai sen valmistelun riippumattomuus vaarantuu, ja itselleen tai toiselle palkkioksi vaikutusvallan käyttämisestä

1) pyytää lahjan tai muun edun taikka tekee muutoin aloitteen sellaisen edun saamiseksi tai

2) ottaa vastaan tai hyväksyy lahjan tai muun edun taikka hyväksyy sitä koskevan lupauksen tai tarjouksen,

on tuomittava *vaikutusvallan kauppaamisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

18 ja 20 §
(Kuten HE)

30 luku

Elinkeinorikoksista

7, 7 a, 8, 8 a ja 13—15 §
(Kuten HE)

40 luku

Virkarikoksista

4, 4 a, 12 ja 14 §
(Kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 _____ .

Helsingissä 14 päivänä kesäkuuta 2010

Jacob Söderman /sd